

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับการตระหนักรู้
มาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN TOURIST ATTRACTION FACTORS AND AWARENESS
OF THE ENVIRONMENTAL HEALTH STANDARDS AND SUSTAINABLE TOURISM

อังสุมาลิน จำนงชอบ¹, คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา²,
กฤติกา สายณะรัตรชัย³ และชไมพร เป็นสุข⁴

Angsumalin Jamnongchob¹, Komsit Kieanwatana²,

Krittika Sainaratchai³, and Chamaiporn Pensuk⁴

คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ^{1,2,3}

Faculty of Environmental Culture and Ecotourism Srinakharinwirot University^{1,2,3}

สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข⁴

Bureau of Environmental Health, Department of Health, Ministry of Public Health⁴

E-mail: Komsit.kwn@gmail.com²

Received 7 October 2023; Revised 20 December 2023; Accepted 21 June 2024.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยแหล่งท่องเที่ยวและการตระหนักรู้ต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแหล่งท่องเที่ยวกับการตระหนักรู้ต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณได้ศึกษาแนวคิดมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม (GREEN) และเกณฑ์การประเมินด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นกรอบการวิจัยกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ที่รับผิดชอบและดูแลแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยที่เปิดกิจการเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบันและผ่านเกณฑ์มาตรฐานเบื้องต้นของสถานที่ท่องเที่ยว จำนวน 292 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาร้อยละ (Percentage) การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตระหนักรู้ต่อการจัดการมูลฝอยและการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักรู้ต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อีกทั้งอายุของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักรู้ต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม แต่อายุของแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักรู้ต่อมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: การตระหนักรู้; มาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม; การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

Abstract

The purpose of this research was to investigate tourist attractiveness variables as well as public knowledge of environmental health standards and sustainable tourism and to investigate the link between tourist attractiveness characteristics, environmental health standards awareness, and sustainable tourism. This study is quantitative research. The study framework consists of environmental health standards (GREEN) and assessment criteria for sustainable tourism. The Purposive Sampling approach was utilized on 292 persons who are accountable for and take care of tourist attractions in Thailand that are currently operational to serve tourists and have passed the fundamental requirements of tourist attractions. A questionnaire was employed in the data collection. The frequency distribution, Percentage, and Chi-Square test were used to evaluate the data.

According to the findings, the majority of respondents are aware of waste management and environmentally responsible tourism. The sort of tourist destination is not related to the environmental health requirements or sustainable tourism. Furthermore, while the age of the tourist attraction is related to awareness of environmental health requirements, it is not related to awareness of sustainable tourism standards.

Keywords: Awareness; Environmental Health Standards; Sustainable Tourism

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และพัฒนาสังคมของหลายประเทศทั่วโลก เพราะช่วยส่งเสริมในเรื่องของการสร้างอาชีพ สร้างรายได้กระจายไปสู่ภาคส่วนต่างๆ ก่อให้เกิดการลงทุนทางธุรกิจทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการผลิตการท่องเที่ยว โดยดึงเอาทรัพยากรที่มีมาใช้อย่างเกิดประโยชน์ อีกทั้งช่วยกระตุ้นให้เกิดการฟื้นฟู และอนุรักษ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี (UNWTO, 1997) ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งด้านธรรมชาติและความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม จึงทำให้นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศตัดสินใจที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทยส่งผลให้ประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดผลประโยชน์ภายในประเทศ โดยสามารถกระจายรายได้สู่ชุมชน สร้างอาชีพ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน เพื่อสร้างความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และทำให้เกิดการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ ทั้งนี้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังประสบกับปัญหาหลายประการ เช่น การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวขาดประสิทธิภาพ ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ห้องสุขา ป้ายบอกทาง ข้อมูลการท่องเที่ยวไม่มีเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว บุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวขาดทักษะและประสบการณ์จึงเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว (National Assembly Library of Thailand, 2015)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวในระยะที่ผ่านมาประเทศไทยในภาพรวมจะประสบผลสำเร็จในด้านการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว แต่ปัจจุบันอุตสาหกรรม

ท่องเที่ยวไทยยังคงประสบปัญหา อุปสรรค และความท้าทายสำคัญหลายประการ ประกอบกับสภาพแวดล้อมและบริบทต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ประเทศไทยจึงได้นำแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเข้ามาพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 20 ปี ทั้งนี้จุลสารการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2538 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าเป็นการท่องเที่ยวและการจัดบริการอื่นๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่ดำเนินการภายใต้ความสามารถ การมีส่วนร่วมของประชาชน ธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ที่ทำให้ประชาชนทุกส่วน

ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค และต้องขึ้นนำภายใต้ความต้องการของประชาชน ท้องถิ่นและชุมชน (Ministry of Tourism and Sports, 2019). ในปัจจุบันกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจึงได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570) ขึ้น เพื่อกำหนดกรอบทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม และเกิดการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการผลักดันให้มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับความท้าทายและสถานการณ์การท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป โดยมีวิสัยทัศน์คือ "การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม" (Rebuilding High Value Tourism Industry with Resilience, Sustainability and Inclusive Growth) และได้ระบุเป้าหมายหลัก ได้แก่ การท่องเที่ยวไทยต้องมีความเข้มแข็งและสมดุล ยุกระดับการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว สร้างความเชื่อมั่นและมอบประสบการณ์ท่องเที่ยวคุณค่าสูง และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว (Global Standardization) (Ministry of Tourism and Sports, 2023) ด้วยเหตุนี้กรมอนามัยจึงได้จัดทำมาตรฐานการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมซึ่งเน้นการดำเนินงานในสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ รวมถึงคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ เคมี ชีวภาพ สังคม และจิตวิทยาสังคม โดยการใช้ทฤษฎีและการดำเนินงานเพื่อ ประเมิน ตรวจสอบ ควบคุม และป้องกันปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของคนในรุ่นปัจจุบัน และคนในรุ่นอนาคต (World Health Organization, 1997) ตลอดจนมุ่งสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ในปัจจุบันปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวกับการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในปัจจุบันมีหลากหลายประการ เช่น มาตรฐานด้านอนามัยและการบริหารจัดการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวขาดการบริหารจัดการที่ดีสามารถทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาที่เกี่ยวกับขาดความตระหนักและการปฏิบัติที่ไม่ยั่งยืนทำให้การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (Weaver & Lawton, 2014; Jamal, & Stronza, 2009)

จากสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้นจึงส่งผลให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มุ่งเน้นการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาท่องเที่ยวและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์เรื่อง การบริหารจัดการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีผลกระทบต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่นั้น ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสามารถมีผลต่อความตระหนักของประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในขณะท่องเที่ยว รวมทั้งสร้างคุณค่าสำหรับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์ด้วยการรักษาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยเท่าทันกับการพัฒนาท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยแหล่งท่องเที่ยวและการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแหล่งท่องเที่ยวกับการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มีการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยแหล่งท่องเที่ยวและการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ดังนี้

1. ปัจจัยแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง คุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นการผสมผสานระหว่างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ประสพการณ์ และการนำเสนอทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้อื่นๆแก่ผู้บริโภคร่วมกันที่สำคัญคือแหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเยี่ยมชมหรือพักอาศัย (Steven, 2008) โดยผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติสร้างความตระหนักถึงมาตรฐานด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนโดยธรรมชาติ เนื่องจากมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับสิ่งแวดล้อม ผู้จัดการสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้มักให้ความสำคัญกับความการอนุรักษ์ แนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน และการให้ความรู้แก่ผู้มาเยือนเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม (Buckley, 2009) อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและมรดกโลกสามารถสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและโบราณสถาน ในกรณีนี้ แนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอาจรวมถึงการอนุรักษ์อาคารประวัติศาสตร์ พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบ และการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Leask, & Fyall, 2006) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ระยะเวลาในการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานท่องเที่ยว ดังงานวิจัยการสำรวจผลกระทบของการท่องเที่ยวตลอดทั้งปีต่อมาตรฐานและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Weaver & Chen, 2018)

สรุปได้ว่า ปัจจัยแหล่งท่องเที่ยวมีผลต่อการตระหนักของผู้เข้าชมเกี่ยวกับมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอาจเน้นการรักษาสิ่งแวดล้อมและการศึกษาผู้เข้าชมเกี่ยวกับธรรมชาติ ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์อาจเน้นการรักษาและมรดกทางวัฒนธรรมและอาคารประวัติศาสตร์ และระยะเวลาในการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานท่องเที่ยว

2. การตระหนักต่อมาตรฐานทางการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสนับสนุนการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนและการให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โดย García-Caselle และ Ruiz-Arroyo (2018) ศึกษาระดับความตระหนักในหมู่นักท่องเที่ยวและธุรกิจเกี่ยวกับมาตรฐานและการรับรองการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น เกณฑ์ GSTC (สภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับโลก) และตรวจสอบผลกระทบของการตระหนักเกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อทางเลือกและพฤติกรรมของนักเดินทาง Prideaux และ Witt (2010) สำรวจความตระหนักของนักท่องเที่ยวและธุรกิจการท่องเที่ยวเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยและคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ประเมินผลกระทบของมาตรฐานความปลอดภัยและคุณภาพต่อการรับรู้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว กล่าวได้ว่า การตระหนักต่อมาตรฐานทางการท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญของการสนับสนุนท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนและช่วยสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีคุณค่าและมีส่วนร่วม

ในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว นอกจากนี้ยังช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ดีและปลอดภัยมากขึ้น สร้างความไว้วางใจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ การสนับสนุนการตระหนักต่อมาตรฐานทางการท่องเที่ยวเป็นการลงทุนที่มีผลต่อยาวนานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและสังคมที่เกี่ยวข้อง

3. สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม (Bureau of Environmental Health, 2021) ได้กำหนดมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม (GREEN) และเกณฑ์การประเมินด้านการท่องเที่ยวยั่งยืน ดังนี้

3.1 การพัฒนาตามเกณฑ์ GREEN :

G: Garbage การจัดการมูลฝอย

R: Rest room การจัดการห้องส้วมและสิ่งปฏิกูล

E: Energy การจัดการด้านอนุรักษ์พลังงาน

E: Environment การจัดการอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม

N: Nutrition การจัดการสุขาภิบาลอาหาร อาหารปลอดภัยและน้ำดื่ม-น้ำใช้

3.2 เกณฑ์การประเมินด้านการท่องเที่ยวยั่งยืน แบ่งออกเป็น 2 เกณฑ์ ได้แก่ การจัดการท่องเที่ยววิถีใหม่ การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และการสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวและชุมชน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1 และกำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

H1: ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

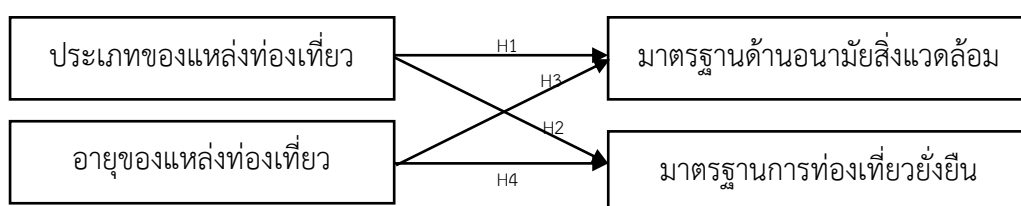
H2: ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักต่อมาตรฐานการท่องเที่ยวยั่งยืน

H3: อายุของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

H4: อายุของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักต่อมาตรฐานการท่องเที่ยวยั่งยืน

ตัวแปรต้น: ปัจจัยของแหล่งท่องเที่ยว

ตัวแปรตาม: การตระหนักต่อมาตรฐานฯ

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ผู้ที่รับผิดชอบและดูแลแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยที่เปิดกิจการเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบันและผ่านเกณฑ์มาตรฐานเบื้องต้นของสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก 2 ประการได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวต้องเข้าเกณฑ์แหล่งท่องเที่ยว 7 ประเภทที่กรมอนามัยกำหนด และผู้บริหารแหล่งท่องเที่ยวต้องมีความประสงค์ที่จะเข้ารับการตรวจประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม จำนวน 311 แห่ง (Department of Tourism, 2023) สำหรับกลุ่มตัวอย่างนั้นคณะผู้วิจัยได้ทำการส่งแบบสอบถามผ่านจดหมายทางไปรษณีย์ควบคู่กับจดหมาย

อิเล็กทรอนิกส์ด้วยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) และได้รับจดหมายตอบกลับ จำนวน 292 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.89

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม ซึ่งได้พัฒนาตามแนวคิดเรื่องมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม (GREEN) และเกณฑ์การประเมินด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Bureau of Environmental Health, 2021) สำหรับการหาคุณภาพของเครื่องมือคณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้ประเมินหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยกำหนดเกณฑ์ค่า Index of Item Objective Congruence (IOC) ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป ซึ่งแบบสอบถามของงานวิจัยโดยรวมเท่ากับ 0.71 นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) คณะผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป เพราะถือว่าค่าที่ได้เพียงพอ และเป็นที่ยอมรับทางสถิติ (Nunnally and Bernstein, 1994) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามเท่ากับ 0.82

การวิเคราะห์ข้อมูลคณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาตรวจสอบข้อมูลแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ แล้วนำผลที่ได้จากการประมวลมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปัจจัยของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว และอายุของแหล่งท่องเที่ยว และการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คณะผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาร้อยละ (Percentage)

2. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแหล่งท่องเที่ยวกับการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คณะผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตั้งสมมติฐาน โดยการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลศึกษาปัจจัยแหล่งท่องเที่ยวและการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

1.1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่รับผิดชอบและดูแลแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 66.4 รองลงมาได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 25.7 และแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาอายุการเปิดบริการเป็นแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่รับผิดชอบและดูแลแหล่งท่องเที่ยวที่มีอายุการเปิดบริการเป็นแหล่งท่องเที่ยว 20 – 30 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 29.1 รองลงมาได้แก่ 11 – 20 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 และ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 25.7 ตามลำดับ

1.2 การตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในเรื่อง การจัดการมูลฝอยมากที่สุด จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 รองลงมาได้แก่ การจัดการห้องส้วมและสิ่งปฏิกูล จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 21.6 และการจัดการด้านอนุรักษ์พลังงาน จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 ตามลำดับ นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตระหนักต่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เรื่อง การ

ท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม มากที่สุด จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 52.7 รองลงมา คือ การจัดการท่องเที่ยววิถีใหม่ จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 29.1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลศึกษาการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

การตระหนักต่อการพัฒนาตามเกณฑ์ GREEN	จำนวน	ร้อยละ
การจัดการมูลฝอย	82	28.1
การจัดการห้องส้วมและสิ่งปฏิกูล	63	21.6
การจัดการด้านอนุรักษ์พลังงาน	60	20.5
การจัดการอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม	49	16.8
การจัดการสุขาภิบาลอาหาร อาหารปลอดภัยและน้ำดื่ม-น้ำใช้	38	13.0
รวม	292	100.0
การตระหนักต่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	จำนวน	ร้อยละ
การจัดการท่องเที่ยววิถีใหม่	85	29.1
การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม	154	52.7
การสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวและชุมชน	53	18.2
รวม	292	100.0

ตอนที่ 2 ผลศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

มาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม	ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว					
	ธรรมชาติ		มนุษย์สร้างขึ้น		อื่นๆ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การจัดการมูลฝอย	48	24.7	25	33.3	9	39.1
การจัดการห้องส้วมและสิ่งปฏิกูล	39	20.1	17	22.7	7	30.5
การจัดการด้านอนุรักษ์พลังงาน	44	22.7	14	18.7	2	8.7
การจัดการอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม	35	18.0	12	16.0	2	8.7
การจัดการสุขาภิบาลอาหาร อาหารปลอดภัยและน้ำดื่ม-น้ำใช้	28	14.4	7	9.3	3	13.0
รวม	194	100	75	100.0	23	100.0
มาตรฐานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว					
	ธรรมชาติ		มนุษย์สร้างขึ้น		อื่นๆ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การจัดการท่องเที่ยววิถีใหม่	59	30.4	21	28.0	5	21.7

Person
Chi-square
p = 0.443

การท่องเที่ยวที่เป็นมิตร กับสุขภาพและ สิ่งแวดล้อม	99	51.0	41	54.7	13	56.5	Person Chi-square p = 0.960
การสร้างการมีส่วนร่วม ของนักท่องเที่ยวและ ชุมชน	36	18.6	13	17.3	5	21.7	
รวม	194	100	75	100.0	23	100.0	

ผลการวิจัยพบว่า ผลจากการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่า p-value เท่ากับ 0.443 และ 0.960 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าค่า α สรุปได้ว่า ปฏิเสธสมมติฐาน H1 และ H2 กล่าวคือ ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ตารางที่ 3 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

มาตรฐานด้าน อนามัยสิ่งแวดล้อม	อายุของแหล่งท่องเที่ยว								Person Chi-square p = 0.013*
	1 – 10 ปี		11 - 20 ปี		20 - 30 ปี		30 ปีขึ้นไป		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
การจัดการมูลฝอย	7	14.0	23	28.0	20	23.5	32	42.7	
การจัดการห้องส้วม และสิ่งปฏิกูล	12	24.0	15	18.3	22	25.9	14	18.7	
การจัดการด้าน อนุรักษ์พลังงาน	9	18.0	19	23.2	15	17.6	17	22.7	
การจัดการอาคาร สถานที่และ สิ่งแวดล้อม	11	22.0	18	22.0	16	18.8	4	5.3	
การจัดการสุขาภิบาล อาหาร อาหาร ปลอดภัยและน้ำดื่ม- น้ำใช้	11	22.0	7	8.5	12	14.1	8	10.7	
รวม	50	100.0	82	100.0	85	100.0	75	100.0	
มาตรฐานการ ท่องเที่ยวยั่งยืน	อายุของแหล่งท่องเที่ยว								Person Chi-square p = 0.578
	1 – 10 ปี		11 - 20 ปี		20 - 30 ปี		30 ปีขึ้นไป		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
การจัดการท่องเที่ยว วิถีใหม่	14	28.0	28	34.1	25	29.4	18	24.0	
การท่องเที่ยวที่เป็น มิตรกับสุขภาพและ สิ่งแวดล้อม	27	54.0	39	47.6	43	50.6	44	58.7	
การสร้างการมีส่วน ร่วมของนักท่องเที่ยว	9	18.0	15	18.3	17	20.0	13	17.3	

และชุมชน

รวม	50	100.0	82	100.0	85	100.0	75	100.0
-----	----	-------	----	-------	----	-------	----	-------

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ผลจากการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่า p-value เท่ากับ 0.013 และ 0.578 ตามลำดับ สรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐาน H3 แต่ปฏิเสธสมมติฐาน H4 กล่าวคือ อายุของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม แต่อายุของแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักต่อมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป จากผลการวิจัยพบว่า อายุของแหล่งท่องเที่ยวเป็นเพียงปัจจัยเดียวที่มีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยวที่มีประวัติการเปิดให้บริการมานานมักมีความสัมพันธ์กับการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยส่วนมากจะมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวในทางที่ดีและยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในเรื่องการจัดการมูลฝอย และมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เรื่อง การจัดการมูลฝอยและการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม มากที่สุด เนื่องจากมูลฝอยและการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นสำคัญในปัจจุบัน ปัญหาดังกล่าวมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์โดยตรง หากแหล่งท่องเที่ยวไม่รับผิดชอบในการจัดการมูลฝอยและสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการกระทำไม่สุภาพ อาจส่งผลให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่ร้ายแรง ดังนั้นการจัดการมูลฝอยและการสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญเป็นอย่างมากในวงการท่องเที่ยวและการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งการท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการใช้น้ำและพลังงาน การลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมในกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น การลดการใช้พลาสติก การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ใช้พลังงานหมุนเวียน เป็นต้น จะช่วยรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น การเพิ่มความตระหนักและการศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมีความสำคัญเพื่อให้ท่องเที่ยวมีผลกระทบที่น้อยต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างประโยชน์ระยะยาวทั้งสำหรับสภาพแวดล้อมและสังคมในพื้นที่ท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith, Brown, & Garcia (2022) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตระหนักถึงหลักปฏิบัติในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของบาหลี เช่น โครงการแยกขยะและการรีไซเคิล มีการรับรู้เชิงบวกมากขึ้นเกี่ยวกับความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของจุดหมายปลายทาง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้ถึงความพยายามด้านสิ่งแวดล้อมของจุดหมายปลายทาง นอกจากนี้ยังได้มีงานศึกษาวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อระบบนิเวศทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อหมู่เกาะกาลาปากอส แม้ว่าการท่องเที่ยวมีส่วนสนับสนุนความพยายามในการอนุรักษ์ผ่านค่าธรรมเนียมอุทยานและให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม แต่ก็ยังก่อให้เกิดความเสียหายที่เกี่ยวข้องกับการสร้างของเสียและความวุ่นวายของแหล่งที่อยู่อาศัยอีกด้วย นักท่องเที่ยวแสดงความพึงพอใจอย่างมากต่อกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การเดินชมธรรมชาติแบบมีไกด์และทัวร์อนุรักษ์สัตว์ป่า พวกเขายินดีจ่ายในราคาระดับพรีเมียมเพื่อประสบการณ์ที่ยั่งยืน การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ระบุว่าแนวทางปฏิบัติด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น บ้านพักเชิงนิเวศและโครงการอนุรักษ์สัตว์ป่า สร้างรายได้และโอกาสการจ้างงานที่สำคัญสำหรับประชากรในท้องถิ่น (Rodriguez, Turner, & Sanchez, 2022)

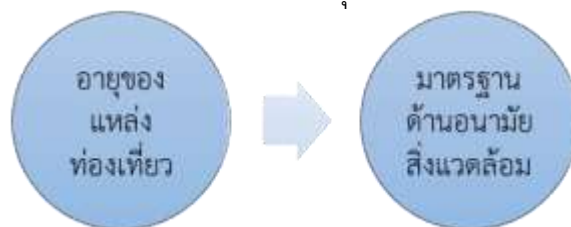
ส่วนประเภทของแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ด้วยเหตุผลที่ว่า การพัฒนามาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่ถูกบริหารจัดการด้วยหลายหน่วยงานและส่วนราชการอาจทำให้กระบวนการนั้นซับซ้อนและยากลำบากในการปรับปรุง หรือสื่อสารไม่เพียงพอ แม้ว่ามีแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอาจไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน แต่มีรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพียงพอ ซึ่งทำให้ไม่รู้สึกเร่งด่วนในการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวสามารถมีผลกระทบต่อความตระหนักและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว สังคมที่ไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้อาจส่งผลให้มีความไม่รับผิดชอบในการที่จะปรับปรุงการจัดการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยที่อ้างว่า การมีส่วนร่วมของหลายหน่วยงานและหน่วยงานภาครัฐมักนำไปสู่การตัดสินใจที่กระจัดกระจายและลำดับความสำคัญที่ขัดแย้งกันในการพัฒนามาตรฐานความยั่งยืน อุปสรรคในการสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ถูกระบุว่าเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพ การแบ่งปันข้อมูลและการประสานงานยังไม่เพียงพอ การขาดบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงาน ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนและการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ (Johnson, Davis, & Martinez, 2021) ตลอดจนภูมิหลังทางวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการกำหนดการรับรู้เรื่องความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและความเต็มใจของนักท่องเที่ยวที่จะปรับใช้พฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวจากวัฒนธรรมที่มีประเพณีการดูแลสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวดแสดงให้เห็นถึงความตระหนักและการมีส่วนร่วมในแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนในระดับที่สูงขึ้นในระหว่างการเดินทาง ประสบการณ์การมีส่วนร่วมเชิงวัฒนธรรม เช่น การมีส่วนร่วมในประเพณีท้องถิ่นและกิจกรรมทางวัฒนธรรม ส่งผลเชิงบวกต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความพยายามด้านสิ่งแวดล้อมของจุดหมายปลายทาง (Anderson, Rodriguez, & Chen, 2020)

นอกจากนี้อายุของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม แต่อายุของแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักต่อมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวที่เปิดมานานมักมีอายุมากและอาจจะมีประวัติที่ยาวนานในการจัดการสิ่งแวดล้อม ในบางกรณีการสร้าง ความตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอาจใช้เวลาในการพัฒนาและให้การนำเข้ากับวัฒนธรรมและปฏิบัติที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ นอกจากนี้อายุที่ยาวนานอาจช่วยในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและสามารถส่งผลให้ความตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Anderson, & Turner, 2017) ที่อ้างว่า การบริหารการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมมาตรการการจัดการสิ่งแวดล้อมและการสร้างความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม นโยบายท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมักมีผลกระทบในการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว นั้น สำหรับประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างอายุของแหล่งท่องเที่ยวและมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมักจะไม่มี ความสัมพันธ์ตรงๆ หมายความว่าอายุของแหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถบอกได้ว่าแหล่งท่องเที่ยว นั้นจะมีมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ดีหรือไม่ดีตามอายุนั้นเอง มาตรฐานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมักจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างมืออาชีพ การรักษาสีเขียว การสร้างสถานที่ท่องเที่ยวที่ปลอดภัยและสะอาด การสนับสนุนสิ่งมีชีวิตท้องถิ่น การสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และอื่นๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของการท่องเที่ยว อายุของแหล่งท่องเที่ยวสามารถมีผลต่อสิ่งเหล่านี้ได้ในบางกรณี เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่าอาจมีสถานที่ท่องเที่ยวที่เก่าแก่และไม่สามารถรองรับการท่องเที่ยวสมัยใหม่ได้ แต่ก็ไม่ใช่ทุกกรณี ในบางครั้งแหล่งท่องเที่ยวที่มีอายุมากอาจมีความเป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากเช่นกัน ดังนั้นการประเมิน

แหล่งท่องเที่ยวควรพิจารณาปัจจัยหลายประการและไม่จำกัดเฉพาะอายุของแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น (Jamal & Getz, 2020; Brown, 2018; Smith & Wilson, 2020)

สรุปองค์ความรู้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า อายุของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ แหล่งท่องเที่ยวที่เปิดบริการเป็นแหล่งท่องเที่ยวมานานยิ่งมีความตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยมีความตระหนักด้านการจัดการมูลฝอยมากที่สุด เช่น การจัดหาที่รองรับมูลฝอยทำด้วยวัสดุคงทน รวบรวมกำจัดอย่างถูกสุขลักษณะ การมีพนักงานทำความสะอาด เก็บกวาดอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนกำหนดระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยว หรือมาตรการที่สร้างแรงจูงใจในการช่วยกัน รักษาความสะอาด ช่วยกันเก็บมูลฝอยและทิ้งในที่จัดไว้ให้ ตลอดจนการตระหนักถึงการคุ้มครองและส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ การปรับใช้นโยบายท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวที่รักษาสีสิ่งแวดล้อมช่วยเผยแพร่ความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 อายุของแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักต่อมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. แหล่งท่องเที่ยวทำการตลาดและการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในการขับเคลื่อน “มาตรฐานการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และกิจการที่เกี่ยวข้อง” เพื่อร่วมกันสร้างมาตรฐานที่ดีให้กับแหล่งท่องเที่ยว ให้เทียบเท่ากับมาตรฐานสากล และสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในระดับสากล
2. แหล่งท่องเที่ยวสร้างองค์ความรู้ และความรอบรู้ด้านสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการ ไปจนถึงระดับบริหาร โดยอาจจัดตั้งศูนย์ให้ข้อมูลข่าวสารส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยหากแหล่งท่องเที่ยวหรือนักท่องเที่ยวมีข้อสงสัยสามารถประสานงานเพื่อติดต่อขอรับข้อมูล และแนวทางในการปฏิบัติที่ดี รวมไปถึงการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้รับทราบแนวทางในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

แหล่งท่องเที่ยวควรพัฒนาโครงการสร้างความเข้มแข็งระบบอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม โดยขับเคลื่อนผ่านสำนักงานอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย ร่วมกับศูนย์อนามัยในแต่ละพื้นที่ เน้นการพัฒนา ระบบน้ำประปา พัฒนาระบบการจัดการคุณภาพน้ำ ยกย่องการจัดการสุขาภิบาลอาหาร น้ำดื่ม อนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดการมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว

References

- Anderson, S. J., & Turner, M. W. (2017). Heritage Tourism and Environmental Conservation: A Comparative Study of Practices and Awareness. *Journal of Sustainable Tourism*, 15(6), 700-717.
- Anderson, S. M., Rodriguez, J. C., & Chen, M. L. (2020). The Influence of Cultural Factors on Tourist Behavior: A Cross-Cultural Analysis of Tourist Perceptions and Practices. *Journal of Sustainable Tourism*, 38(7), 1023-1041.
- Buckley, R. (2009). Environmental impacts of ecotourism. *Current Issues in Tourism*, 12(1), 1-17.
- Bureau of Environmental Health. (2021). *GREEN Health Hotel* (2nd ed.). Nonthaburi: TS INTERPRINT.
- Brown, A. (2018). Best Practices in Tourism Attraction Management. *Tourism Management*, 37(4), 123-136.
- Davis, E. K., & Lee, R. J. (2016). Historic Sites and Environmental Sustainability: Strategies for Raising Awareness and Promoting Responsible Tourism. *Tourism Management*, 54, 123-135.
- Department of Tourism. (2023). *Number of tourist attractions that have passed the basic standards for tourist attractions*. <https://www.dot.go.th/chart-stat/detail/71>
- García-Caselles, M. S., & Ruiz-Arroyo, M. (2018). The influence of sustainable tourism certification on hotel performance. *Sustainability*, 10(4), 1027.
- Jamal, T., & Stronza, A. (2009). Collaboration Theory and Tourism Practice in Protected Areas: Stakeholders, Structuring and Sustainability. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(2), 169-189.
- Jamal, T. B., & Getz, D. (2020). Collaboration Theory and Community Tourism Planning. *Annals of Tourism Research*, 35(3), 623-642.
- Johnson, E. A., Davis, M. D., & Martinez, S. L. (2021). Challenges in Implementing Sustainable Tourism Standards: A Multi-Agency Management Perspective in Coastal Destinations. *Tourism Management*, 85, 104275.
- Leask, A., & Fyall, A. (2006). Visitor attractions and events: Responding to seasonality. *Tourism Management*, 27(6), 1402-1413.
- Ministry of Tourism and Sports. (2019). Project to Promote Sustainable Tourism. Retrieved December 20 2023, from <https://www.mots.go.th/download/Research/>
- Ministry of Tourism and Sports. (2023). *The Third National Tourism Development Plan (2023-2570)*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports.

- National Assembly Library of Thailand. (2015). *Development Agenda 1: Tourism Development*. Bangkok: Secretariat of the House of Representatives
- Nunnally, J.C., & Bernstein, I.H. (1994). *Psychometric Theory*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Pike, S. (2008). Five limitations of destination brand image measurement. *Tourism Recreation Research*. 33(3): 361-363.
- Prideaux, B., & Witt, S. F. (2010). The need to use quality management in the travel industry. *Tourism and Hospitality Research*, 10(2), 181-194.
- Rodriguez, M. E., Turner, D. S., & Sanchez, A. M. (2022). Assessing the Environmental Impact and Economic Benefits of Sustainable Tourism in the Galápagos Islands. *Journal of Sustainable Tourism*, 40(6), 879-897.
- Smith, J. A., Brown, J. L., & Garcia, M. C. (2022). Sustainable Solid Waste Management Practices and Their Impacts on Tourist Satisfaction: A Case Study of Bali, Indonesia. *Tourism Management*, 85, 104312.
- Smith, J. M., & Wilson, R. S. (2020). Sustainable Tourism Practices for Attraction Preservation. *Journal of Sustainable Tourism*, 45(3), 345-358.
- United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (1997). *International Tourism: a global perspective*. Madrid: UNWTO.
- Weaver, D. B., & Lawton, L. J. (2014). Tourism and the Conservation of Critically Endangered Frogs. *Journal of Sustainable Tourism*, 22(1), 72-89.
- Weaver, D. B., & Chen, C.-L. (2018). Year-round Tourism and Environmental Standards: The Case of Ecotourism Destinations. *Journal of Sustainable Tourism*, 26(11), 1861-1878.
- World Health Organization. (1997). *Life Skill Education in Schools*. Geneva: World Health Organization.

